СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 272. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 21. падолиста, 1925.

VOL. XXXIII. No. 272. Jersey City, N. J., Saturday, November 21. 1925. THREE CENTS

Наради властителів копалень угля над заявою юнії.

НЮ ЙОРК, 19. падолиста. — Властителі копалень твердого вугля відбули тут нині конференцію. Раджено над недавною заявою Джана Луиса, голови майнерської юнії, яку Луис видав у відповідь на газетну пропаганду властителів.

Властителі не лишень держать у тайні вислід сих нарад, але навіть удають, що вони відбули просто місячні збори свого товариства. Газети однак сподіються від них якоїсь публичної заяви в коротким часі.

Тут ходять чутки, що деякі властителі схиляються до заключення двотітного контракту на основі дотеперішних зарібків.

КУЛИДЖ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ.

НЮ ЙОРК, 19. падолиста. — Президент Кулидж виголосив тут нині перед нюйорською стейтовою торговельною палатою промову, яку місцеві газети вважають важною політичною заявою теперішного уряду.

Президент заявив наперед, що американський бизнес не має причини боятися клопотів зі сторони федерального уряду, бо сей уряд вважає своїм обовязком помагати по змозі своїх сил бизнесови. Президент заявився далі за допомогою для економічного розвою Европи, а проти допомоги на воєнні зорування. Найважнійше, що він заявився за приступленням Злучених Держав до світового суду.

ЗАТОПЛЕННЄ КОРАБЛЯ.

ГАВАНА, Куба, 19. падолиста. — Англійський корабель Вондерер, що приїхав нині до Кай, на Гаїті, висадив на беріг машиніста й двох моряків гаїтського парового корабля Віль Де Кай, яких залога Вондерера добула з моря.

Сі моряки росповіли, що їх корабель затонув підчас бурі з 200 робітниками на покладі, які їхали на ньому до роботи на цукрових полях. На сю вістку уряд вислав сейчас торпедові лодки та літаки, щоби вони шукали по Карібському морю за другими розбитими людьми.

ПОРТ ЗНИЩЕНИЙ ВЕЛИЧЕЗНИМ ПРИПЛИВОМ.

МЕКСИКО, 19. падолиста. — Величезні филі морського припливу мали знищити морський порт Сігватанехо, що лежить на Тихому Океані.

Уряд мексиканського стейту Ґереро каже, що він дістав лишень дуже скупі вістки про се нещастє. З них однак можна вносити, що число жертв у людях було величезне.

(Порт Сігватанехо лежить яких 125 миль на північний захід від Акапулько, столиці мексиканського стейту Ґереро. Филі морського припливу ледво моглиби зробити таку шкоду, навіть хочби сонце й місяць стояли супроти землі так, щоби вони разом притягали воду океану до себе спільними силами. Причиною величезних филь на морю попри вітер є вибухи земельних газів у морськім дні.)

ПОКАРАЛИ ЛАВУ ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

ФРІГОЛД, Ню Джерзі, 19. падолиста. — Перед місцевим судом прийшла до розглянення справа неправного посідання алкоголічних напитків. На доказ, що напиток був справді алкоголічний, предложено судови сконфіскований напиток. Суддя, що вів росправу, приказав суддям перед виданнєм свого оречення спробувати напитку, але заборонив їм пити. Присяжні судді не дуже то прислухувалися словам судді. Коли принесли судді своє оречення, яким вони звільнили обвиненого від вини, суддя спитав їх, де є напиток. Форман лави присяжних суддів заявив, що лава випила „весь доказ". Суддя тоді заявив, що сим учинком лава присяжних суддів допустилася злочину непослуху („погорди") супроти суду та спитав, котрі саме пили. Форман подав себе та ще двох суддів з лави. Суддя зараз наложив на формана 20 долярів кари, на одного 10 долярів, на другого 5 долярів кари.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВЕ ПОВСТАННЄ НА КАВКАЗІ.

ВАШИНГТОН, 19. падолиста. — Др. Думбадзе, представник національних републик Грузії та Азербайжану, повалених Москвою, заповідає, що на слідуючу весну на Кавказі вибухне нова революція проти Москви та що сим разом повстанне покінчиться добуттєм независимости від Росії.

ПЯТЬ ДНІВ НА МОРЮ БЕЗ ЇДИ.

НЮ ЙОРК, 19. падолиста. — До уряду Покагонтас Стімшип Ко. наспіла бездротна телеграфічна вістка, що тягаровий угольний корабель сього підприємства Айзек Т. Мен, пливучи на повнім морю яких 100 миль від побережа стейту Ню Джерзі, натрафив на трох людий, які здалися на силу филь у маленькій лодці. Корабель забрав їх на свій поклад. Вони оповіли залозі, що минувшої суботи вибралися вони на нюйорський залив наловити собі риби. Вода занесла їх на повний океан. Через пять днів і ночий вони мерзли на холоді без їди й води.

[illegible] ЗЛОЧИНЦІВ?

НЮ ЙОРК, 19. падолиста. — Один нюйорський полісмен, стоячи на своїй пості, почув з одного дому гук трох револьверових вистрілів. Він сейчас вбіг [illegible] до дому і там найшов коло сходів [illegible] машину. Заким наспіла лікарська [illegible]. Слідство поліції [illegible] з арешт[illegible]

ПОМЕР ФІНСЬКИЙ ПОЕТ МІКАЕЛЬ ЛІБЕК, У 60-ім РОЦІ ЖИТТЯ.

Лібек був головою старшого поколїння шведських письменників Фінляндії. Його найкращі твори це драми: трагедія „Брат і сестра", „Ящірка", обичаєва комедія „Династія Петерсберс", „Червоний Андрій", і драматична поема „Шопенгауер".

КІНЕЦЬ 1200-ЛІТНОЇ ЛИПИ.

В місцевости Ґерольштайн (у Німеччині) буря знищила 1200-літню липу. Осталася лише часть пня. Середину пня виповнять піском, щоби якийсь час заховати цю історичну памятку. Зваленого дерева, яке є відповідне для матеріялу, є около 50 кубічних метрів. В документах записано, що та липа засаджена 763-го року.

ЗАЛІЗНОДОРОЖНІ КУРСИ.

По всій Україні починають відкриватися спеціяльні курси для піднесення кваліфікації залізно-дорожних робітників.

МУРАШКО ЗВІЛЬНЕНИЙ.

З Вильна повідомляють, що Мурашка, засудженого на два роки поправи, за кавцією випустять на волю.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОМИСЛИ.

Знатний мешканець міста Сан Франціско мусів у важній справі виїхати до Франції. Щоби не припізнити потягу, рішився їхати літаком. Та найблищий літак не не принимав пасажирів, тільки почтові пакети. Це не збентежило помислового Американця. Казав себе зважити, заплатив приписану пакетову тарифу і як пакет відлетів.

ЮВИЛЕЙ БАРАБОЛІ.

Якраз тепер минуло 350 літ від часу, коли в Европі пораз перший появилися бараболі. В 1575 р. перший раз згадують старі письма про їх управу, хоч і перед тим привозили їх з Америки.

Найбільше причинився до їх розповсюднення англійський подорожник Фр. Дрейк, який при кінці XVI. ст. мав рід відчитів про ужиточність бараболі. Властива їх управа в західній Европі почалася в XVII ст.

Велику отже заслугу має Дрейк, бо бараболі стали одним з головніщих средств для [illegible] багатьох [illegible]

ДО ВП. ПАНІВ ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА.

Щоби можна прискорити висилку календарів У. Н. С. на рік 1926, проситься всіх тих Відділових Урядників, котрі вже відбули свої місячні мітинґи, щоби присилали свої місячні рахунки і звіти сейчас до канцелярії У. Н. С.

Всі ті, котрі скорше пришлють звіти, зможуть скорше сподіватись висилки календаря, бо тимсамим дадуть змогу гол. секретарям обчислити скількість членів у їх відділі і скількість висилки календарів.

Р. Слободян, гол. фін. секр.

КОЖЕН ЧОЛОВІК

повинен знати історію свого рідного краю, свого рідного народу. Богато віків наші дідипрадіди поливали потом і кровю ту землю, де ми живемо; наставляли груди та голови клали, і своїм онукам-правнукам красшої долі добували. А чи знають ті внуки свою бувальщину; чи відають усі про славні діла предків своїх? Чиж знають вони до ладу навіть те, хто вони такі: „Чиї сини, яких батьків?!"

Тими словами зачинається „Історія України" Миколи Аркаса і мабуть не треба більше нічого додавати до тих слів, щоби збудити охоту до купна сеї так конче потрібної кождому Українцеви книги.

Як Ви вже маєте „Історію України" М. Аркаса, то купіть її яко різдвяний дарунок для своїх рідних або знакомих. Се буде одна з найкрасших памяток, яку Ви комубудь подаруєте з нагоди свят.

Як Ваші діти не вміють по українськи читати, то най хоч малюнки, яких є дуже богато в Історії України, нагадають їм їх рідний край, колиску їх роду.

Історія України М. Аркаса коштує $3.50 в гарній полотняній оправі.

Замовляйте скоро, бо ми не маємо богато сеї Історії на складі.

Адресуйте:

"SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

УКРАЇНЦЯМ СТУДЕНТАМ НЕ ВІЛЬНО УЧИТИСЯ.

Як довідуємося львівський університет не приняв на сей шк. рік понад 600 студентів Українців і понад 1,800 студентів Жидів. [illegible]

ПОБОРЮВАННЯ МАЛЯРІЇ В ІНДІЯХ.

Заразки малярії переносить на чоловіка комар з роду „Анофелес". В Індіях жиють його личинки на рижових полях, залитих водою. Видерждиві є на високе піднесення температури води. Противно, гинуть скоро, коли сонце пригріє їх просто, безпосередно, хочби лежали й на вохкій землі. Щоби їх знищити, спускають воду з рижових піль на день-два, а сонце вбиває личинки. Личинки вигинуть, отже нема й комарів, котрі могли би ширити малярію.

КОРАЛЕВІ РАФИ.

Крім коралевих раф з підзворотникових морей, знані є і з холоднійших морей. Недавно найшли на західньому побережі Норвегії у фйордах недалеко Тронґгем рафи побудовані звірятком „Льофогелін пролiфера". Звірята, що будують ці рафи можуть знаменито розвиватися в цих околицях, бо температура води не спадає протягом року нижче 6° Цельзія, а містота соли нижче 34.5%.

КРОКОДИЛЬ У ВОЛЗІ.

В Москві наробила великого сміху реклама, якою звертав на себе увагу новий гумористичний часопис, що почав виходити в Уфі. В уфській газеті появилось сензаційне оповіщення, що з зоольоґічного саду в Москві вирвався крокодиль і пливе ріками: Москвою, Волгою, Намою, і Белою до Уфи. Це повідомлення кінчилось словами: „Горожане! Позір!" Потім на протязі кількох днів являлись повідомлення про наближення крокодиля, про бої жовнірів із екзотичним хижим звірем і т. п. Ці часописні вісти мали такий успіх, що в селах над Белою, яких мешканці майже не знали що це таке крокодиль, повстав переполох: селяне не гнали вже худоби до водопою, дітям заборонили купатися в ріці, навіть хотіли будувати паркани, щоби охоронити села перед потворою. Вкінці виявилося, що ці газетні перестороги, то була лише рекляма гумористичної ґазети „Башкірський крокодиль". Редакція пояснила, що ці оповістки треба було розуміти „лише символічно". Московська „Правда" радить редакторам „Крокодиля" щоби ніколи не важилися показати в селах над Белою, бо там усе ще мужики готові привитати їх дрючками і сокирами, які приготовили були для страшного [illegible]

Аліянти „признають" китайській републиці торговельну самоуправу.

ПЕКІНҐ, столиця Китаю (Хін), 19. падолиста. — Аліянти на конференції з представниками Китаю згодились нині признати китайській републиці торговельну „автономію", починаючи аж від 1-ого січня, 1929 року.

До того часу китайське правительство ще не мати-ме права накладати мита на заграничні товари, але від того часу вже мати-ме повну свободу у сій справі.

КОРОЛЕВА АЛЕКСАНДРА ВМИРАЄ.

ЛОНДОН, 20. падолиста. — Королева Александра, мати короля Юрія, смертельно хора. Вона тепер має 80 літ.

ХТО ВИНЕН?

ПАРИЖ, 19. падолиста. — Сьогодня говорив у тутешньому Американському Клюбі сенатор Анрі Беранжер, котрий був у місії Кая у Вашингтоні, про фінансове становище Франції.

Він представив його в чорних красках і сказав, що Франція потребує помочі, а не натиску, та питався, чи Америка хоче загнати Францію до розпуки і до большевизму.

(Як відомо, не Америка жене Францію до розпуки, але її мілітаристична політика, що стремить до верховлади в Европі)

БІЙКА В ІТАЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ.

РИМ, 19. падолиста. — Сьогодня зачав промову в італійському парляменті комуністичний посол Маффі, котрий запротестував проти маніфестації в честь Муссолінія, яку уладили вчера фашістські посли, кажучи, що ся маніфестація не відповідає настроєви народу.

Ледви він сі слова вимовив, кинулись на нього і на других комуністів фашісти і викинули їх із салі засідань, причім не обійшлось без кулачної розправи.

Відтак увійшов на салю Муссоліні. Його привитали посли і публика на ґалеріях встанням з місць.

РАТАЙ КАНДИДАТОМ НА ПОЛЬСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

ВАРШАВА, 19. падолиста. — Бувший польський міністер закордонних справ граф Александер Скршинський повідомив президента Войцеховського, що йому не вдалося скласти нового міністерського кабінету через те, що не міг найти кандидата на міністра війни.

Він сказав, що маршалок Пілсудський запротестував проти покликання Сікорського на се становище, а знову правиця домагалась, щоб Сікорський знову був міністром війни, бо усуненнє його вважає уступкою армії для політичних партій, чого, як каже, не повинно бути задля удержання порядку і карности в армії.

З уваги на те президент Войцеховський доручив завдане скласти новий кабінет голові польського сойму Мацейови Ратайови, котрий належить до людової партії.

Він тепер старається сформувати коаліційний кабінет, до якого хоче втягнути правицю і лівицю.

ЖИДИ НЕ ІНТЕРЕСУЮТЬСЯ ПОЛЬСЬКОЮ КРІЗОЮ.

ВАРШАВА, 19. падолиста. — Тутешні жидівські газети подають відомости про крізу польського кабінету, але від себе не подають жадних поглядів ані бажань щодо розвязки сеї крізи.

ЛІҐА І СИРІЯ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 19. падолиста. — Урядовці Ліґи Народів заявляють, що покищо Ліґа не буде мішатись до справи боїв у Сирії, але оставить Франції час привернути лад і порядок до січня, 1926. Колиж би Франція не вспіла до того часу завести там порядку, то Ліґа Народів яко верховна влада над мандатовими краями вгляне в сю справу.

В СИРІЇ.

ДАМАСК, столиця Сирії, 19. падолиста. — В околицях між Дамаском і Бейрутом зібралось 4,000 повстанців, які готуються до нових боїв з французькими окупантами.

Сюди привезено кораблями 1,000 французьких жовнірів, а ще має небаром прибути 10,000. З тими силами французькі окупанти сподіваються привернути в Сирії спокій.

ТУТАНХАМЕН.

КАІРО, Египет (Африка), 19. падолиста. — Тлінні останки фараона Тутанхамена винесено на світло дня і там розвинено його із завоїв.

Показалось, що він був похований у пишному строю і прикрасах із золота і самоцвітів, які свідчать про богатство пануючої династії в Египті сперед 3,000 літ.

На ньому найдено такі орнаменти:

На голові золоту корону з відзнаками.

На шиї різби з подобами египетських королів.

На грудях 16 низок ріжних дорогоцінних відзнак.

На раменах 11 прекрасних бранзолеток.

На руках 13 перстенів з ріжних матеріялів.

При двох дорогих поясах два прегарно оздоблені штилети.

На ногах золоті сандали.

Так одіте і [illegible] тіло молодого 18-літного короля лежало 3,000 літ в золотій домовині, обложеній [illegible] золотими обкладами і подобами короля, вирізьненими теж у золоті. Ся домовина була [illegible] ще в двох других домовинах.

По [illegible] золотої трумни, тлінні останки [illegible]

Всі [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗРІСТ ПРОМИСЛОВИХ ВИПАДКІВ

В Ню Йорку відбувалися сими днями загальні збори організації „Де Кежуелті Акчуериел Сосайеті". Товариство складається зі знатоків асекураційної рахунковости, а має воно на ціли примінювати асекурацію до нещасних випадків у промислах. Відомо, що обчисляючи висоту премій (вкладок) до висоти обезпечення, сі знатоки мусять уперед обрахувати, кілько випадків трафляється в промислових заняттях, у котрих вони хочуть обезпечувати життя. Не дивниця, що сі люди мають нагоду доглянути та оголосити публично про промислові випадки такі річи, яких другі не доглянуть, або коли навіть доглянуть, схочуть закрити.

Найцікавійшим результатом, до котрого дійшли „актуарії" на своїх послідних зборах у Ню Йорку, се зріст нещасливих випадків в американських промислах. Сей вислід іде рішучо в розріз зі загальним вражінням, яке мае пересічний мешканець Америки, що з поступом американського промислу промислова праця стає що раз безпечнійша, що в кождім промислі число нещасних випадків зменчується. Тимчасом знатоки асекураційної рахунковости для нещасних промислових випадків кажуть, що се переконанне є з ґрунту фалшиве. Американські промисли під зглядом безпеченьства для тіла й життя робітників не то, що не поправляються, але й ще погіршуються. Безпеченьство в американських фабриках та майнах нині не краще, але гірше, як воно було кілька літ тому назад. Нині випадків в американськім промислі розмірно більше, як було давнійше.

Американські актуарії стараються пояснити сей несподіваний результат зі своїх спостережень. Вони вказують на загальне стремлінне американського промислу до жвавости промислового руху. Фабрики дбають лишень за те, кілько зроблено, як скоро робиться роботу. Вони думають, що коштує виріб у грошах, заплачених робітникам та на удержанне машин, але не думають при коштах також про втрату людського життя. Серед таких умов, на думку асекураційних рахмістрів, не можна й дивуватися, що в фабриках зростає число нещасних випадків.

Се булаби вина фабричних зарядів. Та є й вина по стороні робітників. На думку асекураційних рахмістрів, серед американського робітництва слідно зріст недбальства. Можна се доглянути від часу війни. Сей небувалий факт пояснюють упливом війни; підчас війни богато робітників служило в війску, де вони кождої години були виставлені на передвиджені та незапобіжимі випадки. Війна скінчилася, але військова душа в бувших жовнірах лишилася: военну ризиковність перенесено з поля бою в фабрику й копальню.

Війна теж зродила в людий бажанне пригод, а новочасний промисел дає дуже мало вдоволення для сього стремління. Недбальство се немовби фалшиве шуканне пригод.

Винувата теж школа. Ми живемо в віку механіки, але школа не вчить нас нічого, як приноровлювати своє життя й працю до новомодних умов. Фабрики запроваджують у себе всякі нові винаходи, які мають на ціли ощадженне людської праці при помочи машин. На ощадженне людського життя ніхто не дивиться.

Се є причини, які на думку асекураційних рахмістрів, мають викликувати зріст нещасних робітничих случаїв по американських фабриках і копальнях. Розслідженне причин є все дуже важною справою, бо лишень по розслідженню причин суспільного нещастя можна як слід братися до його лічення. Американські робітники можуть бути справді вдячні сьому товариству, що воно звернуло його увагу на сю недостачу модерного американського промислу. Тепер уже буде завданнем робітників звернути на сі річи увагу цілого американського громадянства, а передовсім американських законодатних тіл, щоби вони постаралися о відповідні заради для зростаючого суспільного нещастя.

Та се лічення потребує певно довгі роки. Заким конґрес та леґіслятури ухвалять відповідні закони про обережність, заким сі закони ввійдуть у життя, заким американські школи пічнуть учити дітий промислової осторожности, до того часу упливе богато води в ріках, і богато робітничої крови в американських фабриках та копальнях. До того часу тисячі робітників буде покалічених, тисячі других погинуть через нещасні случаї. Видно, що суспільна акція проти зросту нещасних случаїв мусить іти своєю дорогою, а якась зарада для родин нещасних жертв промислу своєю дорогою, бо родини сих жертв не можуть ждати, аж поки конґрес та леґіслятури по стейтах догадаються подбати за безпеченьство для робітників. Вдови й сироти мусять мати поміч сейчас по нещаснім случаю. Сю поміч дати їм може лишень обезпечення в певній запомоговій орґанізації.

З виводів товариства актуаріїв розумні робітники витягнуть собі заключенне, щоби як найскорше обезпечити себе та розвести аґітацію за потребою обезпечення серед своїх знакомих та товаришів.

ЧОМУ ПОЛЬЩА КОТИТЬСЯ В ДОЛИНУ

Найбільшим вшехпольським ідеольоґом є Роман Дмовскі. Його погляди про пануючі і поневолені народи передали ми в нашім орґані і вони дуже цікаві і повчаючі для нас, бо практично ходить тут в першу чергу про нашу скіру. Дмовскі і його партія є нашими найбільшими національними ворогами. Сам Дмовскі є людиною освіченою, тому „зїдає" нас по правилам науки. Визнає він в історії людства тільки силу духову або фізичну, згл. одну і другу. По тій причині, якщо Поляки нарід культурнійший і сильнійший від нас, то вони повинні нас зїсти, а світ, а навіть ми самі повинні їм бути тільки вдячні за те. Колиж ми сильнійші то повинні знова не датися і створити собі в боротьбі своє власне національне життя.

Так викладав Дмовскі про те, чому Поляки повинні нас знищити. Та тепер хочемо подати його голос про те як то Польща себе саму зїдає. А це важно знати, бо коли вшехполяки беруться до знищення і засимілювання 7 міліонів Українців то мусять бути дуже сильні, щоби таку масу народа могли стравити. Дмовскі проповідував і будував весь час велику Польщу від моря до моря і ту Польщу тепер має. А як вона виглядає, на те дає він сам відповідь в своїй промові, яку виголосив на зїзді „Звйонзку Людово-Народового". В тій промові сказав Дмовскі між иншим таке: „В Польщі зле і мусить бути зле, бо за багато людей в Польщі хоче з держави і на кошт держави жити. За багато людей хоче в Польщі майже без напруження і праці стати за оден день багатирями. **Забагато людей в Польщі краде і безпощадно обкрадає польську державу. В Польщі 95% Поляків вважає, що відбудована польська держава то наповнена їдою миска, на яку слід тільки кинутися і чимскорше з неї виїдати.** Все вже зроблене, треба тільки їсти і напихати собі кишені, бо є Польща. Треба відпочивати на лоні вітчини".

Коли до того додамо ті промови, які виголошує в своїх відчитах бувший президент польської держави Пілсудскі, який лає найвисших польських урядовців, себто міністрів та ґенералів звичайними бандитами то будемо мати вірний образ тої гнилизни та того страшного вонючого багна, на якім побудував Дмовскі і йому подібні Польщу як велику панську державу.

На такій ідеольоґії могла вправді вирости польська держава, але не може вдержатися. Вона полетить в пропасть, бо не має на кім вперттися навіть в своїм власнім нутрі. Поминаючи ворожі її народи, вона так сильно зґанґринована, що не має сили вдержатися при життю, бо розсадять її таки самі свої.

Та Дмовскі порушив тільки оден бік справи. Він не згадує нічого про цілковиту нездарність польського уряду, про те, що ніхто не має в Польщі ніякої пошани перед законом, що є одна конституція для Поляків а друга для непольських народів, а про мілітаризм, що нищить державний скарб і т. п. нема ні слова в його мові. А це все його діти. Всі репресії, тюрми і невинна смерть тисяч і тисяч наших людей, це його діло, бо в той спосіб він будував великопольську державу. В той спосіб він защіплював на наших землях польську культуру, забирав нашому селянинови землю, проганяв наших людей на Мазури, а все те в імя висшости польської культури, яку мала нащіпити польська держава.

І насувається тепер питання: для кого вшехполяки то робили і далі роблять, для якої культури і для якої Польщі, коли вся вона в руках звичайних бандитів, злодіїв, що тільки шукають в ній наживи. Дійсно великого треба засліпленнящоби така голова як Дмовскі не бачила свого траґічного положення, а побачивши не завернула з дороги. А він вчитель, він несе відповідальність за те, що діється і що буде.

Для нас це обоятна справа хто є причиною того страшного занепаду в Польщі. Голос Дмовского має для нас, хоч який він на загал делікатний і невиразний, тільки це значіння, що потверджує устами великого польського державного мужа і патріота те, про що ми від давна пишемо.

Польща в безладдю, це факт. Чим далі тим виразнійше виходить на яв її безсилля. Сезон її кінчиться і треба буде зійти з великої сцени. Це повинно скріпити нашого духа та додати нам сил до дальшої боротьби. Коли творець польської держави твердить, що в ній засіли самі злодії і розхапують що хто може, то незабаром не буде що красти, а тоді буде конець злодіям і самій злодійській державі.

МОВЧАЗНЕ СВЯТО

СВЯТКОВАННЄ ПЕРШОГО ПАДОЛИСТА У ЛЬВОВІ.

Львівське Діло пише:

Роковини Першого Падолиста святкував край тихо, а проте у величному скупленню. Щойно у такі хвилини, коли громадянство не всилі виявити своїх почувань у повній безпосередности і висловити їх маніфестаційно, виринає думка, що, хто знає, чи не найкрасшою маніфестацією в честь померших за великі ідеї є саме мовчазне свято, що має в собі дещо з молитви.

Память наших лицарів, що наложили головами, ми могли звеличати тільки панахидою. Громадянство м. Львова, розуміючи, чому воно так а не інакше взяло участь в церковному обряді, так немовби се була не звичайна традиційна форма, накинена всім з обовязку, а діяльний акт, що плине з глибокої внутрішньої потреби. Святочна Академія не вийшла би красше і не зібрала би більше учасників.

В полудне тисячні маси виповнили Святоюрський собор, а пополудні віддавано поклін упавшим героям в Преображенській церкві. Одна і друга церква були битком набиті і щонайменьше вдвоє більше народу зібралось довкола неї, не маючи змоги пробитися крізь юрбу.

Після панахиди відбулося святочне засіданнє Центрального Комітету УНДО, на яке запрошено теж деяких визначнійших громадян. Голова УНДО др. Дмитро Левицький, звернувся до присутних з короткою промовою.

Дмитро Паліїв яко очевидець подій з 1-ого падолиста 1918 р., поділився з присутніми своїми вражіннями. Ось кілька моментів з цих споминів:

„На ратуші маяв блакитно-жовтий прапор... Люди, встаючи вранці, виходили на улицю, протирали з дива очі, і не вірили. І те, що вони бачили, було справді напів неймовірним. Ще напередодні ті, що взяли у свої руки провід военного захоплення Львова, були напів безрадні, напів не поінформовані про те, що діється в місті. На сім днів перед 1-им не було ніякого виробленого пляну, ні підрахунку сил. Один Чех показував мені, — казав Паліїв — на сім місяців перед проголошенням чесько-словацької держави — приказ, в якому місті, яку службу має він виконувати на знак даний своїм урядом. З львівських австрійських старшин в склад Центрального Військового Комітету входили: Бабій, Караван, Мартинець, Черський і Огоновський. Центральний Військовий Комітет (що з моменту перевороту перемінився в Українську Ґенеральну Команду) зібраний у Народнім Домі 31-ого жовтня, складався з пяти членів під проводом покійного Витовського та от. Горука. Стан був такий: Українських жовнірів ледви 1,500, коли зрахувати Українців у львівських австрійських полках, невеличку скількість у поліції і стійковий курінь 50-літніх „ляндштурмістів". Проти такої сили було 7,000 львівського ґарнізону, ворожий настрій польського львівського населення і невідома скількість польських боевих орґанізацій та їх членів.

„Наша непідготованість була така велика, що не було ким вислати повідомлень на провінцію, для вдержання з нею контакту. Треба було покористуватись богословами, які й так явились щойно тоді, коли на спротив їх влади загрожено военним судом. Ґенеральну команду боронили ґімназисти з чотирма револьверами. О 11-ій год. вечір 31-ого жовтня розійшлися з Народного Дому, делеґати від поодиноких військових частин у Львові. Вони мали наказ розброїти та інтернувати не Українців у львівських полках і заняти визначнійші будівлі міста. Ще о 2-ій годині вранці ішов наш делеґат пор. Цьокан до мадярських частин, з прошенням, щоби зберегли невтральність.

„Коли вночі почали приходити звістки одна за одною, що **українські війска обсадили касарні, зелізничий дворець, почту, маґістрат, намісництво, військову команду, австро-угорський банк і інші найважнійші обекти міста** — вони видавались чимось майже неймовірним, казковим... Щойно коли на подвіре Народнього Дому заїхало 4 кулемети та 50 вояків, приєднаних до акції, команда повірила в їх дійсність... З такою казковою дійсностю зустрілись уранці мешканці міста. Наші Стрільці доказали чудес. **50-літні вояки простояли невтомно два дні на своїх вартах, без їди, і коли падали зніг, питались тужно прохожих: коли їх змінять?...** Коли для нашого війска, що держало місто у своїх руках, треба було дати вранці каву, **один з членів команди мусів іти до приватної людини позичати гроші"...**

Паліїв зупинився у своїх споминах свідомо тільки на дні 1-ого падолиста. „Все те, що було пізнійше — казав він — було меньше романтичне. Прийшло безладде. Люди, що мали проводити военними операціями, марнували дорогий час на такі дрібниці як видача „перепусток" для втікаючих чужинців австрійської армії... Сподівана підмога від Українських Січових Стрільців, що були стаціоновані в Чернівцях, прийшла на два дні запізно... Загальне вражінне з усієї картини таке, що **бракувало одної людини, яка могла би стати головою всього"...**

В незвичайному скупченню вислухали присутні промову Паліїва. Спогад про велику хвилю і вражінне промови Паліїва витискали сльози, що котились по пооранних обличах старих, посивілих в народній праці громадян...

Подібні зібрання відбулися теж в інших львівських установах і товариствах.

ГАЛИЧАНИ НА УКРАЇНІ.

(З розмови з пос. Х. Приступою).

Богато Галичан займає на Україні поважні та відповідальні становища. Наприклад: ректором харківського Інституту Народньої Освіти є Галичанин, проф. М. Гаврилів. У камянець-подільському ІНО теж займають визначні становища проф. Гаморак і Ґеринович, обидва Галичани. Редактором „Пролетарської Правди" є теж Галичанин Баран. На загал дуже богато Ґаличан відіграє важну та почесну ролю в культурному життю України. Галичан там люблять. Вони користуються повагою і пошаною серед урядових і громадських кол. Є елементи серед т. зв. „русотяпів", які не дуже симпатизують Галичанам. Та їх мало і вони без ніякого впливу. Галичани мають на Україні марку солідних і чесних робітників. Саме вчасі мого побуту в Харкові приїхала ґрупа Галичан еміґрантів з Відня. Їх принято дуже радо. Всі вони подіставали заняття і працю. Вітик дістав заняття у МОПР-і (міжнародня орґанізація помочі революціонерам), Гриць Коссак є полковником червоної армії, Іван Коссак дістав посаду в Українбанку, артист-маляр Івасюк в київській Академії Мистецтв.

ЗМІСТ КАЛЄНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1926 РІК.

Табельний календар на 1926.
Календаріюм.
Історичний календар.
До якої запомогової організації належати.
Що кождий член повинен знати про У. Н. Союз.
XVI конвенція У. Н. Союза.
Нові роди обезпечення в У.Н.Союзі.
Посмертні згадки.

В. Кедровський: Проголошенне першого Універсалу Української Центральної Ради в Києві. (Спогади очевидця).
О. Олесь: Вірю горяче.
Україна. — Територія України. — Населенне України. — Назва України. — Події з історії. — Новий поділ України. — Радянська Україна; Західна Україна (докладна сдатистика Галицької України); Підкарпатська Русь; Під румунською окупацією.
Українські табори в Чехо-Словаччині (з ориґінальними ілюстраціями).
Осип Маковей: Сон.
Слово о Полку Ігоревім (Заспів і Плач Ярославни).
Осип Маковей. Понад хмари.
Ой, красно, ясно (Народня пісня).
М. Шашкевич: Веснівка.
Володимир Мономах (з приводу 800-літних роковин смерти великого володаря Руси-України).
Руїна Січи в піснях і думах.
Я. В.: Ліс і сокири.
Т. Шевченко: Ранок.
Петро Чулий: Дещо про Москалів (Популярно-наукова розвідка на основі російських жерел про життє-буттє московського народу).
Гей не дивуйтесь (Народня пісня).
Українець є зразком Славянина.
Любов і біль (Казка).
Забобони й наука (Про опирів).
Свящ. др. Микола Копачук: Московська душа (Про головні переходи, які впливали на московську душу, а саме: 1. Християнство. — 2. Татарське лихоліттє. — 3. Державний деспотизм. — 4. Кріпацтво).
Др. Осип Назарук: Опис Києва (Виїмок із споминів з часу подорожі).
Смерть і любов.
Др. Лонгин Цегельський: Наші державотворчі невдачі (З давно і недавно минулого).
Співаючі вежі в Голяндії і Бельгії.
Початки писма.
Милостиня (Оповіданне).
Спогади про початки зелізниці.
Найбільші вороги людий.
Що є між життем і смертю.
Синій кремінь (Оповіданне).
Як довго жиють звірята.
Століттє ковніпця.—Століттє плуга.
Будівельна кооперація.
Зріст маєтку У. Н. Союза.
Нащо обезпечувати дітий?
Нащо обезпечення на життє в Америці, коли його не треба було в старому краю?
Деморалізація серед польської іміґрації в Америці.
Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.
Нові галицькі анекдоти (жарти).
Оголошення.
Календар містить богато нових ориґінальних ілюстрацій зі старого краю і з Амерки.
Ціна одного примірника 50 центів з пересилкою.
Замовляти у Свободі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Примірна забава.

Наш всіми шанований громадянин Павло Стадник, що то при кождій нагоді збирає жертви на край, улаштував з нагоди імянин свого сина-студента, забаву, яка мала за ціль не тільки забаву, але також хотіла защіпити в молодім поколінню таку саму горячу любов до нашого народа та нашої рідної землі, яку задержали при собі ми — себ-то старе покоління, те, що хилиться вже до гробу.

За вечерою йшли ріжні розмови на ріжні теми та від чого промовці не зачинали все кінчили всі на старім краю, на тім, як то він пірвався до боротьби за волю та як застряг наново в ярмі. Всі ми були одначе тої віри, що всьо, що має свій початок, має й конець. Нема нічого вічного на світі, вічною не буде й наша неволя. А до того Польща держиться прецінь тільки при помочі акушерки-Франції, а й та акушерка зачинає її вже покидати та не пересилає вже більше медицини себто франків як то бувало. Тепер вже і Франція сама небезпечно хора. Ой коби то її обоїм заспівали вічную память, то хоч який я старий, бо сімдесятка вже буде, а ще зібрав би сили та пішов на гріб, щоб виголосити їм заслужену надгробну бесіду за наші кривди.

Та заки сонце зійде, роса очі вїисть. Заки Польща піде до гробу то скорше від неї готові піти до гробу наші інваліди і то з голоду. Таке ми говорили, а щоби не остало тільки на словах зібрали між собою $11.15 на інвалідів та переслали до Обєднання.

На прикінці зазначу, що це гарна річ, коли наша молодь горнеться до науки, йде до високих шкіл. Але ще гарнійше, коли вона скінчивши школи держиться свого народа та йде слідами своїх старих батьків, що хоч не вчені, але мають добре серце і велику любов до своєї рідної землі і ту любов радіби защіпити і в своїх дітях. Я вірю, що молодий син гром. Стадника вдасться в свого батька і буде вірним сином українського народа.

На інвалідів зложили: по $2: Іван Бородайкевич; по $1: Павло Стадник; П. Черкас, Д. Михальчишин, Й. Мороска, Михайло Стадник; по 50 ц.: В. Мехарський, П. Стадник, Каролина Паславська. Хвальна редакція хай мені дарує, коли що не до ладу написав, бо я не писменник, а старий, а до того простий робітник.

Іван Бородайкевич.

НАЙЕҐЕРА ФОЛЗ, Н. Й.

Свято Першого Падолиста.

Як по всіх місцевостях, де тільки живуть Українці, так і в нашій маленькій громаді святкували ми день 1. падолиста. Та з жалем мушу признати, що не випало то свято як повинно бути, бо тут виходить на таке, що в нас завмерло українське життя.

Підчас вечірні виголосив гарну проповідь про торжество 1. падолиста о. Жук, доїзджаючий парох з Боффало, а по вечірні відправив панахиду за поляглих героїв. Підчас панахиди зібрано для інвалідів $10. На другий день доложили ще до тої збірки по $1: Ґелерій Мартиншин і Володимир Кутянський. Разом вислано до краю через Обєднання в Филаделфії $ 12.

Може хоч тепер відчиняться очі і серця наших Українців і вони на слідуючий раз краще подбають про своїх героїв.

Присутний.

КОҐУС, Н. Й.

З хрестин для інвалідів.

На поклик Данила Зальопаного зложено після принятого в нас тепер доброго українського звичаю $12 для інвалідів на хрестинах в громадян Імитра і Катерини Посідь в Коґус, Н. Й.

Жертвували по $2: Дмитро Посідь і Бартко Жмуд; по $1: Данило Зальопаний, Йосиф Лозінський, Юліян Мазуркевич, Кирило Варениця, Петро Ракочий, Ілія Зазуляк, Михайло Галашин і Михайло Мазурик.

Всім жертводавцям щира подяка за те, що не відмовили жертви для тих, що стратили своє здоровля та окалічіли в боротьбі за визволення нашого народа.

Данило Зальопаний.

ЧЕСТЕР, ПА.

Козацьке весілле.

Дня 17. жовтня відбулося в Честер вінчання Івана Чопика бувшого січового сотника, а тепер секретаря II. сотні Січової Організації Першого Округа та секретаря 156 Відділу У. Н. Союза з громадянкою Параньою Слота з Аллентавн, яка належить до наших свідомих та ділянних українських жінок в Америці.

На вінчання прибули всі Січовики з II. сотні з лентами, а автомобілі прибрано українськими і американськими прапорами. На весіллю була українська музика і грали українські пісні. Підчас забави забрав слово гром. І. Кіцак, який недавно прибув з рідного краю і представив його долю і недолю та взвав присутних зложити жертву на інвалідів. Бо такий звичай повинен бути сегодня в кождій українській родині, а вже про січовиків то й не згадувати. Вони повинні в тім вести перід. Д. Коваль і І. Кіцак перейшлися між гостями і зібрали $20 для інвалідів, які вислано до Обєднання.

Жертвували на весільний дарунок для інвалідів: Яцко Артимко $2; по $1: Дмитро Коваль, Теодор Дідух, Іван Шуль, Василь Новак, Михайло Дзядух, Михайло Андріїв, Михайло Дубенскі, Іван Давидович, Михайло Куляк, Іван Кіцак, Михайло Чопик, Іван Чопик, Параня Чопик; по 50 ц.: Юрко Гороль, В. Новак, М. Полянський, Н. Іщук, М. Андрушко, Я. Ташко; по 25 ц.: П. Закорчемний, І. Гарасіка, І. Попка, К. Мотиль.

Гість.

ЛАДЛОВ, МАСС.

І мала місцевість щось жертвує.

Тов. ім. Івана Франка, від. 253 У. Н. С. не має богато членів, бо нема тут Українців. Щоби хоч чимнебудь причинитися до ратунку старого краю придумуємо ріжні способи. Тепер прийшло нам з малого підприємства $12.66 а дрібними зібрали $4.51 та вислали разом $17 до Обєднання з призначенням для голодуючих в краю.

Петро Пилипів.

З НОРТ ДАКОТИ.

День Першого Падолиста.

Сам Бог був ласкав дня 1. падолиста, бо була прекрасна погода, а наші фармері цілою гурмою поспішили до укр. катол. церковці в Горгем. Тут відправив богослуження о. Василь Гривнак і виголосив таку гарну проповідь, що всі присутні заливалися від сліз. Бо як було не плакати, коли перед нашими очима переходили всі картини недавних днів, коли перед нами маяла синьо-жовта хоругов з львівського ратуша, коли ступала по нашій землі хоробра галицька армія і до послідного боронила своєї землі. Станули перед нами і наші каліки-інваліди, за яких не забув рівнож сказати слово о. Гривнак. По богослуженню відправлено панахиду, підчас якої пішло двох кураторів з тацою та зібрали $29 для інвалідів, які вислано до Обєднання.

З ВЕСІЛЛЯ ДЛЯ ҐОЛОДНИХ.

В Україні, Н. Дак. справляв весілля наш чесний громадянин Микола Обач своїй дочці Катерині, а весільні гості читаючи про той добрий звичай збирати при таких нагодах на старий край, зложили $9 для голодуючих, які вислано до краю через Обєднання.

Українець.

МИННЕАПОЛІС, МИНН.

Збірка на край з приводу Першого Падолиста.

Наша греко-католицька громада відсвяткувала торжественно день Першого Падолиста та зібрала при тій нагоді $46.55 на старий край, які вислано до Обєднання.

На нашу громаду, яка звикла все бути на переді при всіх збірках, не зібрали ми богато, бо в нас розбиття через релігійні спори. Може воно направиться згодом і ми будемо далі приміром для других громад так як це було до сього часу.

Жертвували по $2: О. Козак, Н. Мандзин, І. Шміґановський; по $1.25: С. Друк, Ф. Дюк; по $1: Т. Мамчук, Й. Ґреськів, М. Хас, В. Сопотюк, Ф. Пікула, Т. Садовська, П. Бутрин, Н. Гусак, І. Сухорович, о. Д. Кришка, М. Канюк, В. Рефцьо, Н. Бойко, П. Угринчук, К. Сокіл, Р. Бачинський, Кікта, Р. Пех, Кіт Михайло, Стельмашук, Т. Кіш, Мандюк, А. Денис, І. Павчук, С. Романюк, Н. Бачинський, Й. Литвин, Кіт Микола, О. Шабатура, А. Сокіл, А. Кікта, П. Федорців, І. Процай; по 50 ц.: І. Олійник, Р. Дмитрук, П. Чучман, Кіт Марія, П. Вонс, К. Кузів, а П. Шабатура 40 ц. Дрібними датками зібрано $1.65. Разом $46.55.

Іван Шміґановський.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Голос свідомого українського робітника.

Жию тут вже пару літ, ступаю ногами по землі Вашингтона, а думками одначе і серцем лину як день так ніч до рідного краю.

Десь другим людям лекше. Можуть піти на віча і концерти і трохи розрадитися, а мені не складається. Працюю все вночі при зелізниці, мало між людий ходжу і тільки тим жию, що читаю українську газету. І нераз мені соромно стане, що то ріжні наші громадяни дають на всілякі краєві цілі, а мого імени не видати між жертводавцями. Хто-б гадав, що я я такий відступник, а я мене таке саме серце як в других, і я хотів би бачити свою землю рідну свобідною і я хотів би отерти слези з очий наших сиріт та наших інвалідів. І коли мені трошки лекше стало, бо ненадавна слабість не опускала нашої хати, врадили ми з жінкою вислати від нас обох $20, по половині на сироти і інваліди в краю.

Ми вислали через Обєднанне, бо бачимо, що воно веде дуже добру роботу і проводить наш нарід до доброго.

Петро і Евдокія Парніцькі.

Н. С. ПИТСБУРҐ, ПА.

З весілля для голодних.

Дня 8. падолиста с. р. відбулося в нас весілле у гром. Івана Дмитрович і Катерини із Зеленяків Дмитрович, на якому переведено збірку і на старий край.

Збіркою занялись Теодор Сенько і Антін Данило.

Жертвували по $1: Іван Дмитрович, Катерина Дмитрович, Василь Станко мол., Теодор Сенько, Антін Данило, Петро Шпак, Іван Дмитрович (батько), Петро Марціньковський, Іван Корбецький; по 50 ц.: Василь Оковиїський, Михайло Тимочко, Василь Суханчак, Михайло Федорів, Микола Шпак, Михайло Костик; по 25 ц.: Іван Сухий, Андрій Кметик і Антін Данило з Вілмердінґ.

Разом зібрано $12.75 і вислано для голодуючих через Обєднання в Филаделфії.

Іван Корбецький.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Падолистове Свято.

Сьогорічний обхід Падолистового Свята випав ще торжественнійше як попередніми роками. По торжественній Службі Божій відправлено коло церкви над усипаною могилою панахиду за поляглих борців за волю нашої Вітчини. На Службі Божій і підчас панахиди Січовики обох куринів з Дітройт і з Гемтремку в однострою творили почетну сторожу. Підчас панахиди о. Сембратович виголосив принагідну проповідь. Коли прогомоніли сумні звуки „Вічная память!" понеслась із грудий кількасот присутних „Ще не вмерла Україна!" і по сім по впорядкувався похід на чолі з бандою, що грала українські марші. Похід перемашерував кількома улицями, де мешкають Українці. Давно такого походу не бачили в Дітройт і серце радувалось, що Українці як хотять то потрафлять удержати і карність і порядок і гідність. Похід повернув на церковну галю, де відбулась академія з нагоди свята.

Вечером знову точнісько о осьмій годині як було в програмах заповіджено відбувся торжественний концерт, який був артистичним пиром для всіх прибувших. Саля ледви помістила гостий. Бачили ми і своїх і чужих і з Дітройт і з Гемтремку, а навіть прибула численна делегація Українців з Виндсор, Онт. (Канада) зі своїм новим душпастирем о. Романом Крупою на чолі. Обі промови докторів Бодруґа і Кібзея просто приковували увагу присутних. Солісти сього вечера, пані Анна Задойко і Марія Білан, а також і сотник Михайло Федитник блестіли і чарували своїми співами так, що публика змусила їх оплесками до наддатків. Хори списались також добре, а теж і декляматори Іван Форись і Василь Дяків. Одним словом, концерт удався як найкрасше. Публика розходилась пізним вечером по відспіванню народнього гимну в піднесенім настрою домів.

Д. Люшнат.

МУХА.

1.

Прийшла зима. Всі мусіли гинути. Осталася лише одна. З вечера до ранку бреніла в кімнаті, відвідувала мерців, що довкола висіли по стінах. Усе ще надіялася, що її неживі товаришки були лише завмерли та може знову оживуть. Наслідком тих численних відвідин, вона страшно висохла. Вкінці була така тоненька наче протинка. Але не згинула.

2.

Сумно й утомлено сиділа на долівці й впялила зір у шпару в дощечці. Там сиділа блоха. Несла саме яєчка. Блоха вихилила голову й спитала мухи, чого вона так зажурилася.

Нещасна муха пригадала собі, які то дива оповідав їй її чоловік про інтелігенцію народу блох. Тому рішилася на відповідь, бо надіялася доброї ради.

— Зрештою живеться якось, але я рада би вмерти, та не знаю, як би то зачати.

— Більше нічо? — засміялася блоха й знесла ще одно яйце. — Для вас, як для мухи, то дуже просто. Мусите вважати, як до кімнати ввійде горіюча свічка. Тоді простісенько летіть на свічку, моя дорогенька, і дуже скоро будете вдовлені. — Та до речи, чому ви хочете вмирати?

— Яж така сама-самісінька.

— Ви самі? Цеж іще зовсім не причина.

— Ну, тай сохну-вяну все більше.

— Так підіждіть, смерть прийде сама.

— Ну, алеж я сохну чимраз більше.

— Алеж дайте спокій! Коли хто виглядає так як ви?...

— То може ще потягнути цілі місяці, я знаю. Відчуваю це.

— Ну, коли так, то зробіть те, чого вам конче забажалося. Одначе я рішуче не радила би вам.

3.

Муха чулася вельми щасливою. Сила на поручі крісла й ждала горіючої свічки, багато годин.

Вкінці двері відчинилися і це палохкотяче світло зявилося в руці чоловіка.

Вона мерщій фуркнула на світло. Роздалося: з-з-з-з... і муха лежала на землі. Оба її крильця обсмалилися.

За кілька хвиль муха застільки прийшла до себе, що могла прилізти по паркеті до шпари блохи.

Хотіла там пожалітися блосі на свою невдачу. Але блоха тимчасом згинула.

З німецького переклав **Михайло Ценевич.**

БДЖОЛИ.

Описано є около 10 тисяч родів бджіл на цілій землі. З того лише 500 родів творять звіринну суспільність, инші живуть поодиноко.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ПЛЯНЕТАРІЮМ.

Плянетаріюм, це штучне небо, збудоване в старому німецькому університетському місті Єні.

Штучне небо, це справжне чудо оптики, це думка директора мінхенського музею проф. Оскара Міллера. Плянетаріюм почали будувати ще в 1906 р. Роботи віддано відомому німецькому оптичному інститутові Карла Цейса, однаце війна станула, цему всему на перешкоді. Роботи піднято на ново щойно в 1919 р. і врешті решт доведено до щасливого кінця.

Піднявшися ліфтом на верх будинку, де на даху збудовано велику баню, глядач опиняеться під небом зі світлами в такому виді, як вони стоять перед нашим оком в ясну ніч.

Прилад складається з широкого скляного циліндра, що містить у собі кружала Сонця, Місяця, Меркурія, Марса, Венери, Юпітера, Сатурна. Плянетаріюм не показує Нептуна та Урана, бо їх не видко звичайним оком. Кожде з кружал має особливий рух, що цілком відповідає руховi тієї планети, котрої відбитку воно дає при помочі оптичного скла.

Один з оборотів показує все, що робиться на небі протягом добового руху планет, при чім це відбувається в $4\frac{1}{2}$ хвилинах, в 2 хвилинах а навіть 40 секундах. Перед глядачем сходить і заходить сонце і місяць.

Другий оборот дає картину небесної бані з ріжними рухами планет уже за цілий рік і подає всі зміни за цей час так само в $4\frac{1}{2}$ хвилин і менше. Але при цьому не видно добових рухів сонця та місяця, ніби земля стоїть нерухомо.

На підставі астрономічних обчислень можна дати картину неба, як воно представлялося людині сотні років перед тим, або як люди будуть бачити його через сотні років. Таким чином сучасна людина може бачити небо часів Гомера, Коперника і Ґалілея.

При апараті находиться теж штучне приладя, що на штучному небі показує назви 30 найбільших сузір, у тому числі Льва, Стрільця, Риби та инші. Таким способом плянетаріюм дає змогу зрозуміти наочно причини змін діб року, періодичні зміни климату і є не забавкою для цікавих, але має серіозне, практичне наукове значення.

Для проекції Молочного шляху є 11 спеціяльних лінз, (сочок), а вся система лінз освітлюється лямпою на 2.000 свічок, вміщеною в центрі приладу. Найбільшою перепоною була будова бані без внутрішних підпорок, що заважилиби проекції. Цю перепону щасливо оминено.

СТОРІНКА З НАЙСТАРШОЇ НА СВІТІ КНИЖКИ.

Найстарша книжка, яка заховалася до наших днів, походить з 3350. р. перед Христом. Написана вона на папірусових листках в Египті і списані в ній науки про тодішні релігійні обряди та родинні звичаї. Між иншим на однім листку написана така знаменна наука: „Як що ти розумний чоловік, старайся про свій дім, люби свою жінку, живи її, убирай і прикрашай, — бо в тім має вона уподобання. Обсипай її пахощами, втішай її, як довго ти жиєш, бо добром вона є, яке повинно бути гідне свого власника. Не будь зглядом неї жерстоким в поведенню. Радісним настроєм більше осягається ніж дикою силою. Свіжний є тоді її віддих і жваве її око, яке блистить у зеркалі. Радо хоче вона мешкати у твоїм домі і з охотою та любовю працювати в нім".

(З історії Веніґа).

ТЕЩА.

Мати (до дочки): Марійко, коли Микола думає оженитися з тобою, то я передше хотіла би поговорити з ним.

Дочка: Я вже казала йому це.

Мати: А що він на те?

Дочка: Що він, щоправда бачив тебе недавно, але всетаки ожениться зі мною!

ДОПИСІ.

АМСТЕРДАМ, Н. И.

Першого Падолиста.

Дня 1-го с. м. українська громада нашого міста відсвяткувала день Першого Падолиста, сей великий день в історії відродження нашої нації і заняття столиці Галицької України міста Львова українськими жовнірами. Програма зложилася з слідуючих точок:

1) Мішаний хор під управою п. Стефана Куницького, відспівав молитву: Боже великий, єдиний. — 2) Відчит про Українську Галицьку Армію, від її початків до упадку пояснив Н. Н. — 3) „Галичанам", віддеклямував п. Данило Мітулинський. — 4) „Ви жертвою в бою нерівнім лягли", відспівав хор. 5) „Дванайцять борців" віддеклямував Осип Руцький. — 6) „Далека ти а близька нам", відспівав хор. — 7) „Де могили" віддеклямувала панна Марія Гулик. — 8) Хор відспівав сумну пісоньку Богдана Лепкого „Журавлі". — 9) „Молитва на руїні" І. Франка, — віддеклямувала дуже гарно (на могилі спеціяльно до сього свята улажений з березовим хрестом, українським стягом, і стрілецькою зброєю) з чуттєм невинно дітоньки, десятилітня дівчинка Любка Гулик, а донечка щирої Українки, котра також завсіди не жалує праці і заходів, щоби кожде діло народнє вийшло як найліпше. По десяти хвилях павзи, слідувала деклямація: „Напись на стрілецьких гробах" Б. Лепкого, а відтак відчит Н. Н. на тему: „Чому, і що ми повинні читати". На закінчення хором і всіми учасниками свята відспівано наш народний гимн Ще не вмерла Україна.

А щоби менше говорити, в скороченню хочу згадати, що всі точки програми як поодиноко так і загально випали дуже гарно, за що нехай буде честь аранжерам і силам, що уладили свято. Не меньша честь всім учасникам, що своєю присутністю звеличали се велике історичне свято для Українців взагалі.

Вірю, що сей день приганув нам час, в котрому наш народ воскрес до нового життя, відродження, волі, самоуправи, котра нам рішуче під сонцем на українській земли належиться. А що історія повтаряється, **тому ми рік-річно повинні повтаряти сей день, се велике історичне народнє свято; приганути собі і нашому великому розудітовни нашої нації ва галі, сю важну хвилю, бо знову настане слушна пора і будьмо готові.**

З пригадкою такою, нові надії вступлять в нас, нова бодрість зродиться в нашій душі, свіжі думки воскреснуть в наших умах, за що боролись українські Січові Стрільці, за що клали буйні голови, за що український чорнозем зрошений їх кровю, за що кости їх порозкидані від Сяну аж до Дону.

Се ми повинні мати на увазі, бо „історія повтаряється". І коли прийде час, котрий може і не ділить нас далеко, щоб ми з більшою енерґією і посвятою, загально, не ґрупами, але рука в руку, грудь при груди, щирим серцем, ясним умом, могли стати в обороні своєї землі і нації, ми мусимо бути готові.

Яку користь принесла ся згадка для учасників свята в нашій місцевости, нехай хтось з таких вискаже свою опінію. Тільки одно я запримітив, що настрій взагалі був величний.

Також підчас перерви неповних пяти мінут панни: Марія Гулик і Стефанія Комаранська, жваво метнулись поміж присутних і зібрали 30 дол. і 82 ц., котрі як перечуваю, мається відіслати до Львова як дарунок для інвалідів української національної армії. Як на число учасників то збірка повинна, а [illegible]

жертводавцям в імени тих нещасливців, на сім місці складається сердечне спасибіг. Се свідчить, що в Ваших грудях бє щире українське серце, котре болїє над нашою недолею, а рівночасно горить любовю до тих, що не жалували здоровля, віку молодого, і віддавали життє своє в жертві за волю України.

Українець.

ІСТОН, ПА.

Збірка на старий край на збори товариства.

На мітингу Т-ва ім. Богдана Хмельницького, відділ 137 У. Н. Союза гр. Миколай Підгайний представив членам статтю в Свободі під заголовком „Вони шаліють, а ми мовчимо" і кількома щирими словами заохотив членів, щоби запротестувати против всяких тортур наших письменників в польських кримінaлах. Він заявив, щоби ми піднисили протести не словами, але ділом, жертвами.

На сей заклик зложили жертви: Товариство Богдана Хмельницького $5.00; по $2.00: Ф. Сагатий; по $1.00: М. Підгайний, І. Крочак, В. Дроботій, М. Колодруб, Ст. Терлецький, О. Питляр, М. Федорчак; по 50 цнт.: В. Беднарський, Гр. Яворський, Т. Харко; по 25 цнт.: І. Рудавський, А. Ткач і предсідатель Т. Фотій. Вінескодавець зложив всім жертводавцям в імени письменників сердечне дякую.

Ся збірка є доказом, що народна свідомість у нашій громаді зростає мимо того, що проти народної роботи виступає ще кількох кирпнників. Нестаточна народна робота свідомих громадян дійшла вже до того, що число противників народної роботи зтопилося вже до двох людий, котрих усі громадяни вже добре знають і пальцями показують, як на тих, що противляться народній роботі. Оба вони вже так подражнені своїм неповодженнєм, що один з них підскакує, як кінь наполоханий, а другий від людий втікає, хоч ще не так давно то було, як він викрикував, що він американський ситизен і ніхто його не має права примушувати платити народний податок. Нині вже всі сміються з тих слів, бо кождому відомо, що до плачення народного податку ніхто нікого не примушує, що се добровільна жертва на старий край, яку дають свідомі громадяни, а від якої всі хруні викручуються на ріжні способи.

Збірку в сумі 16 долярів 11 центів переслано сейчас через Обєднання для посилки для політичних вязнів у старому краю. На висилку видано 14 центів.

(Прошу спростувати, що в послідним списі жертв на збірці в нашій громаді пропущено імя гр. Степана Терлецького, котрий причинився до збірки щедрою жертвою в сумі 5 долярів).

Член 137 від. У. Н. Союза.

ВІДПОВІДЬ.

А.: Ви не вмієте поводитися з людьми! Позичу вам підручник: „Як поводитися в товаристві?"

Б.: Добре, але позичте мені, як вже самі не потребувати будете.

СВЯТИЙ КЛЄМЕНСО.

Клемансо оповідає, що підслухав раз такий діяльоґ:

— Мамцю — питала якась дитина, вказуючи на Клемансо — а хто той старий пан?

— То батько побіди Франції, моя дитино.

— А чи він святий, мамцю?

— Так, моя дитино.

— Чи такий святий як Жанна д' Арк?

— Так, моя дитино.

— Коли так, то чому його не [illegible]

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.